

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.04.1996, sp. zn. 2 Tzn 90/96, ECLI:CZ:NS:1996:2.TZN.90.1996.1

Číslo: 13/1997

Právní věta: Pořádkovou pokutu podle § 66 odst. 1 tr.ř. není možné uložit kdykoli bez časového omezení od doby, kdy došlo k jednání, které je důvodem k jejímu uložení. Uplyne-li od takového jednání doba delší než jeden rok, nepřichází uložení pořádkové pokuty v úvahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.04.1996

Spisová značka: 2 Tzn 90/96

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pokuta pořádková

Předpisy: 141/1961 Sb. § 66 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky k stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ČR zrušil usnesení okresního státního zástupce Brno-venkov ze dne 7. 12. 1994 sp. zn. Zt 2332/94 a usnesení vyšetřovatele Policie České republiky - Okresního úřadu vyšetřování Brno-venkov ze dne 28. 11. 1994 sp. zn. ČVS OVV-701/94.

Z odůvodnění:

V trestní věci vedené u Policie ČR - Okresního úřadu vyšetřování Brno-venkov pod sp. zn. ČVS OVV-701/94, v níž byl stíhán obviněný J. M., vyšetřovatel jako svědka předvolal JUDr. P. H. k výslechu, jehož konání bylo stanoveno na 25. 11. 1994. Svědek JUDr. P. H. se k výslechu nedostavil. Vyšetřovatel proto usnesením ze dne 28. 11. 1994 rozhodl, že podle § 66 odst. 1 tr. ř. se svědku JUDr. P. H. ukládá pořádková pokuta 3 000 Kč. Proti usnesení vyšetřovatele podal svědek JUDr. P. H. stížnost, kterou okresní státní zástupce Brno-venkov usnesením ze dne 7. 12. 1994 sp. zn. Zt 2332/94 zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou.

Ministr spravedlnosti podal dne 3. 4. 1996 proti usnesení okresního státního zástupce Brno-venkov stížnost pro porušení zákona. Namítl, že vyšetřovatel ani státní zástupce náležitě nezkoumali, zda předvolání bylo svědku JUDr. P. H. skutečně doručeno do vlastních rukou, a poukázal v této souvislosti na to, že podpis na doručence je zjevně odlišný od podpisu svědka na jiných písemnostech. Dále ministr spravedlnosti uvedl, že státní zástupce v odůvodnění napadeného

usnesení sice odkázal na výsledky šetření, které vyšetřovatel ohledně doručení provedl na poště, avšak nezaložil o tom do spisu žádné doklady. Podle ministra spravedlnosti tak nebylo možné spolehlivě vyvrátit tvrzení svědka, že obsílku ve skutečnosti nepřevzal. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona, ke kterému došlo napadeným usnesením v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v předcházejícím řízení v ustanoveních § 2 odst. 5, 6, § 63 odst. 1 písm. c), odst. 2 a § 66 odst. 1 tr. ř., aby zrušil napadené usnesení státního zástupce i usnesení vyšetřovatele, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř., tj. aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Pořádkovou pokutou podle § 66 odst. 1 tr. ř. může být potrestán mimo jiné ten, kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle trestního řádu. Podle citovaného ustanovení tedy může vyšetřovatel v přípravném řízení uložit pořádkovou pokutu osobě, kterou předvolal jako svědka a která se bez dostatečné omluvy na toto předvolání nedostavila. Podmínkou uložení pořádkové pokuty je, že předvolání bylo svědku včas skutečně doručeno a že se nedostavil bez omluvy, která by byla dostatečná.

Pokud jde o otázku, zda v posuzovaném případě bylo včas předvolání skutečně doručeno svědku JUDr. P. H., je ve spise založena jednak doručenka, podle které svědek převzal předvolání dne 16. 11. 1994, jednak doručenka, podle které svědek převzal předvolání dne 29. 11. 1994. Dvojí předvolání svědka souvisí se skutečností, že když se svědek nedostavil k výslechu, který se měl konat dne 25. 11. 1994, vyšetřovatel ho znovu předvolal k výslechu na den 5. 12. 1994. Obě doručenky jsou opatřeny zjevně stejným podpisem osoby, která obsílky převzala. Tento podpis sice má evidentně jiný vzhled než podpisy svědka na jiných písemnostech, např. na jeho podáních adresovaných vyšetřovateli, avšak skutečnost, že jedním z těchto podání je omluva z neúčasti ve věci svědecké výpovědi a že toto podání je datováno dnem 16. 11. 1994, tedy tímž dnem, kdy podle doručenky bylo svědku doručeno předvolání k výslechu na 25. 11. 1994, ukazuje na to, že svědku bylo předvolání k tomuto výslechu skutečně doručeno dne 16. 11. 1994. Uvedené podání došlo vyšetřovateli dne 1. 12. 1994, tedy poté, co již bylo rozhodnuto o uložení pořádkové pokuty. Ve spise není žádný doklad o tom, kdy bylo toto podání odesláno (např. obálka s razítkem pošty).

Státní zástupce v odůvodnění napadeného usnesení sice zaznamenal skutečnost, že dne 1. 12. 1994 byla vyšetřovateli doručena omluva svědka, avšak nijak ji nehodnotil a pouze konstatoval, že omluva byla vyšetřovateli doručena po uložení pořádkové pokuty.

Pokud státní zástupce za těchto okolností zamítl stížnost svědka jako nedůvodnou, nelze jeho postup považovat za správný. Státní zástupce měl omluvu svědka hodnotit z toho hlediska, zda jde o omluvu dostatečnou ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 tr. ř. nebo nikoli. Zamítnout stížnost svědka pak mohl pouze za předpokladu, že by přesvědčivě dovedl, že omluva není dostatečná. Pro posouzení otázky, zda omluva je či není dostatečná, není rozhodná sama o sobě okolnost, kdy omluva došla příslušnému orgánu. Proto pouze ze skutečnosti, že omluva byla vyšetřovateli doručena až po uložení pořádkové pokuty, není možno bez dalšího vyvozovat závěr, že jde o omluvu nedostatečnou. Podstatné je na jedné straně to, kdy byla omluva příslušnému orgánu odeslána, a na druhé straně to, o jaké důvody se opírá. V posuzovaném případě se svědek omluvil tím, že na den a hodinu předvolání je zároveň objednan k lékaři s možností následné hospitalizace. Otázku, zda jde o omluvu dostatečnou nebo nikoli, mohl státní zástupce spolehlivě posoudit teprve po zjištění, zda jsou pravdivé důvody v ní uvedené a kdy byla odeslána. Protože z těchto hledisek nemohl státní zástupce přezkoumat usnesení vyšetřovatele, měl postupovat podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř., to znamená

zrušit usnesení o pořádkové pokutě a uložit vyšetřovateli, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Tím, že státní zástupce napadeným usnesením zamítl stížnost svědka jako nedůvodnou, porušil zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. Zároveň byl napadeným usnesením a v předcházejícím řízení zákon porušen v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., která upravují postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů. Tato ustanovení se vztahují i na rozhodování o uložení pořádkové pokuty. Státní zástupce se jimi neřídil, protože před svým rozhodnutím náležitě nezjistil skutkový stav a na jeho zjištění neorientoval dokazování ani hodnocení důkazů, případně neuložil náležité zjištění skutkového stavu vyšetřovateli.

Nejvyšší soud proto vyslovil zjištěné porušení zákona a zrušil napadené usnesení státního zástupce i předcházející usnesení vyšetřovatele. Na zrušená usnesení obsahově nenavazovala žádná další rozhodnutí, a proto nepřicházelo v úvahu, aby Nejvyšší soud rozhodoval též výrokem o zrušení obsahově navazujících rozhodnutí.

Nejvyšší soud nepřikázal nové projednání a rozhodnutí věci. Postup podle § 270 odst. 1 tr. ř. je totiž namístě jen tehdy, je-li po zrušení napadeného rozhodnutí nutno ve věci učinit nové rozhodnutí. O takový případ v posuzované věci nejde. Nejvyšší soud přitom vzal v úvahu, že od doby, kdy se svědek JUDr. P. H. nedostavil na předvolání, tj. od 25. 11. 1994, uplynula doba přesahující jeden rok. Trestní řád sice nestanoví žádnou lhůtu, v níž je nutno o uložení pořádkové pokuty rozhodnout, avšak bylo by proti smyslu ustanovení § 66 tr. ř., aby bylo možné uložit pořádkovou pokutu bez jakéhokoli omezení kdykoli poté, co nastanou skutečnosti, které ji jinak odůvodňují. Pořádková pokuta je sankcí, jejímž účelem je zajistit nerušený postup řízení. Aby pořádková pokuta splnila tento účel, musí být o jejím uložení rozhodnuto v krátké době poté, co nastal důvod k jejímu uložení. Jednání, které je důvodem k uložení pořádkové pokuty, je z hlediska své povahy i z hlediska citelnosti sankce, která za něj hrozí, typově srovnatelné s přestupky podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, s kázeňskými přestupky podle zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, s kázeňskými přestupky podle zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších zákonů, s kárnými proviněními podle zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii*, s kárnými proviněními podle zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, s kázeňskými přestupky podle zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech příslušníků vojáků, ve znění pozdějších zákonů, s kázeňskými přestupky podle zákona č. 186/1992 Sb., o služebních poměrech Policie České republiky apod. Tyto delikty podle příslušných zákonů nelze projednat po uplynutí stanovené doby od jejich spáchání a tato doba v žádném případě nepřevyšuje jeden rok. Přitom podle § 66 odst. 2 tr. ř. dopustí-li se jednání, které jinak je důvodem k uložení pořádkové pokuty, příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru v činné službě, může se přenechat příslušnému veliteli nebo náčelníku ke kázeňskému potrestání. Podle § 66 odst. 3 tr. ř. dopustí-li se takového jednání obhájce nebo v řízení před soudem státní zástupce, předá se příslušnému orgánu ke kárnému postihu. Kárné potrestání (§ 66 odst. 2 tr. ř.) a kárný postih (§ 66 odst. 3 tr. ř.) podle zákonů, které upravují kárnou odpovědnost příslušníků ozbrojených sil, příslušníků ozbrojených sborů, advokátů a státních zástupců, ovšem přichází v úvahu vždy jen do uplynutí určité doby, po které již je vyloučen. Po uplynutí takové doby tedy již ani nelze postupovat podle § 66 odst. 2, 3 tr. ř.

Bylo by proto nelogické a z hlediska vyváženosti právního řádu nepřijatelné, aby pořádkovou pokutu podle § 66 odst. 1 tr. ř. bylo možné uložit za jednání, od kterého uplynula neomezeně dlouhá doba. Takový stav by zakládal i značnou právní nejistotu, kterou zákon nepřipouští ani u trestných činů, neboť jejich trestnost zaniká uplynutím doby promlčení trestního stíhání.

Nejvyšší soud České republiky tedy dospěl k závěru, že uplynula-li od jednání, které jinak lze postihnout pořádkovou pokutou, doba delší než jeden rok, není uložení pořádkové pokuty namístě.

* Poznámka redakce: Nyní zákon č. 85/1996 Sb.